

Bekendtgørelse af lov om mark- og vejfred

Oversigt (indholdsfortegnelse)

<u>Kapitel I</u>	Almindelige bestemmelser
<u>Kapitel II</u>	Erstatning for skade forvoldt af husdyr
<u>Kapitel III</u>	Optagelse af husdyr
<u>Kapitel IV</u>	Ufredsbøder, uvane husdyr m.v.
<u>Kapitel V</u>	Tøjring og græsning m.v.
<u>Kapitel VI</u>	Færdsel på fremmed grund
<u>Kapitel VII</u>	Vurderingsforretningerne
<u>Kapitel VIII</u>	Lovens ikrafttræden m.m.

Den fulde tekst

Bekendtgørelse af lov om mark- og vejfred (Mark- og vejfredsloven)

Herved bekendtgøres lov om mark- og vejfred, jf. lovbekendtgørelse nr. 818 af 11. december 1987 med de ændringer, der følger af § 10 i lov nr. 1082 af 20. december 1995, § 11 i lov nr. 232 af 2. april 1997, § 45 i lov nr. 431 af 6. juni 2005, § 3 i lov nr. 536 af 24. juni 2005 og § 62 i lov nr. 538 af 8. juni 2006:

Kapitel I

Almindelige bestemmelser

§ 1. Enhver er pligtig til på alle årets tider at holde sine husdyr på sit eget.

Stk. 2. Under husdyr henregnes pelsdyr, som er opdrættet i fangenskab, og tamkaniner. Såfremt et i fangenskab opdrættet pelsdyr undslipper og ikke indfanges inden 2 måneder, anses det som vildt. Afkom, der følger moderdyret, er underkastet de for dette gældende bestemmelser.

§ 2. Det ansvar, som efter denne lov er forbundet med, at husdyr kommer ind på anden mands grund, indtræder også, når husdyr kommer ind på en dets ejer tilhørende ejendom, hvorover en anden har udelukkende brugsret.

Stk. 2. Som besidder benævnes i denne lov enhver, der holder husdyr, uanset om ejendomsretten over disse tilkommer en anden.

Stk. 3. De i nærværende lov for veje givne bestemmelser omfatter tillige gader, pladser og stier.

Kapitel II

Erstatning for skade forvoldt af husdyr

§ 3. Kommer et husdyr uden hjemmel ind på anden mands grund, skal dyrets besidder erstatte den skade, dyret forvolder ved at nedtræde, afbide eller fortære afgrøder, beplantning eller bevoksning, beskadige hegn eller vandløb, oprode eller sammentræde jordbunden. Samme regel gælder om

skade, dyret forvolder ved at angribe et andet husdyr eller på anden voldelig måde tilføje det legemsbeskadigelse.

Stk. 2. Erstatning kan dog ikke kræves, hvis skaden er fremkaldt med forsæt eller uagtsomhed af skadelidte selv eller af en person, han har ansvar for. Er der skyld på begge sider, afgøres det efter fejlenes beskaffenhed, om erstatningen skal nedsættes eller helt bortfalde.

Stk. 3. Om erstatningskravets gennemførelse gives der regler i kap. VII.

§ 4. Denne lovs regler finder ikke anvendelse på erstatningsansvar for skade voldt af hunde.

Stk. 2. Det ansvar for skade voldt af husdyr, som kan påhvile andre end besidderen, berøres ikke af nærværende lov. Det samme gælder besidderens ansvar for skade, som ikke omfattes af erstatningsreglen i § 3, stk. 1.

Kapitel III

Optagelse af husdyr

§ 5. Enhver er berettiget til selv at optage eller lade optage fremmede husdyr, som uden hjemmel færdes løse på hans grund.

Stk. 2. På veje kan optagelsesretten udøves af den, hvem vedligeholdelsen påhviler. Såfremt vejen er åben for almindelig færdsel, kan optagelsesretten tillige udøves af politiet.

Stk. 3. På jernbanearealer kan optagelsesretten udøves af de i banens tjeneste stående personer og af politiet.

Stk. 4. På fredede sandflugsstrækninger kan optagelsesretten udøves såvel af grundens ejer eller bruger som af vedkommende sandflugsbetjent.

§ 6. Ved optageren, hvem dyret tilhører, skal han snarest muligt og senest inden 24 timer, efter at optagelsen har fundet sted, tilstille denne - eller en til hans husstand hørende voksen person - underretning herom.

Stk. 2. Ved optageren ikke, hvem dyret tilhører, skal anmeldelse om optagelsen inden samme frist ske til sognefogeden, hvis en sådan findes, og ellers til politiet - der snarest muligt foranlediger optagelsen bekendtgjort, jf. dog § 9, stk. 3. Udgifterne herved vil være at refundere af den, hvem dyret tilhører, og kan om fornødent inddrives ved udpantning.

Stk. 3. Beløb vedrørende refusion af udgifter til optagelsesbekendtgørelse efter stk. 2 kan endvidere inddrives ved indeholdelse i løn m.v. efter reglerne for inddrivelse af personlige skatter i kildeskatteloven.

Stk. 4. Restanceinddrivelsesmyndigheden kan eftergive skyldige beløb efter reglerne i opkrævningsloven.

Stk. 5. Undlader optageren at foretage anmeldelse i overensstemmelse med reglerne i stk. 1 og 2, fortabes retten til godtgørelse for foder og pasning, og optageren er pligtig at erstatte det ved afsavnet af dyret forvoldte tab.

§ 7. For optagelse af husdyr tilkommer der optageren optagelsespenge.

Stk. 2. Optagelsespengene udgør det samme beløb, som til enhver tid er fastsat som godtgørelse for foder og pasning af det pågældende dyr i et døgn, jf. § 8, stk. 2, 4 og 5. Hvis en flok husdyr optages, kan der dog højst kræves optagelsespenge for 5 dyr.

Stk. 3. Optageren er bortset fra det i § 6, stk. 5, og § 18, stk. 3, 1. pkt., omhandlede tilfælde berettiget til at gøre optagne dyrs udlevering afhængig af, at der betales ham optagelsespenge og godtgørelse for foder og pasning samt erstatning for forvoldt skade eller sikkerhedsstillelse herfor. Sikkerhedsstillelse kan ske hos vurderingsmændenes formand, der fastsætter dennes art og størrelse, såfremt enighed herom ikke kan opnås mellem parterne.

Stk. 4. Den, som lægger hindringer i vejen for udøvelsen af den i stk. 3 omhandlede ret til at tilbageholde et optaget dyr, straffes efter straffelovens § 293, stk. 2.

§ 8. Optageren er pligtig at fodre og passe det optagne dyr forsvarligt.

Stk. 2. For hvert døgn, som forløber mellem optagelsen og tilbageleveringen eller afleveringen til salg ifølge § 9 tilkommer der som godtgørelse for foder og pasning optageren:

	kr.
For et stk. hornkvæg over 1 år eller en hest over 1 år	5,00
for en kalv, et svin, et føl, et får, en ged eller en hund	2,00
for et stk. fjerkræ, en tamkanin eller et pelsdyr	0,50

Stk. 3. Finder tilbagelevering sted inden udløbet af 1 døgn, vil godtgørelsen være at beregne således, at over ½ døgn regnes for 1 døgn og ½ døgn eller derunder regnes for ½ døgn. På tilsvarende måde beregnes godtgørelsen for overskydende dele af et døgn.

Stk. 4. Optages andre husdyr end de i stk. 2 nævnte, vil der være at erlægge godtgørelse for foder og pasning som fastsat for det af de nævnte husdyr, med hvilket det optagne dyr nærmest må ligestilles. Tvivlsspørgsmål herom afgøres af sognefogeden, hvis en sådan findes, og ellers af politiet.

Stk. 5. De i stk. 2 fastsatte takster kan til enhver tid ændres af landbrugsministeren.

§ 9. Indløses og afhentes et optaget dyr ikke inden 24 timer, efter at dets besidder eller en til dennes husstand hørende voksen person af optageren har modtaget underretning om optagelsen, eller inden 3 dage efter at optagelsen er bekendtgjort, skal dyret bortsælges mod kontant betaling ved offentlig auktion efter forudgående bekendtgørelse med mindst 3 dages varsel. Dog skal dyr, der må formodes at indbringe mere ved slagtning end ved salg ved auktion, afhændes til et nærliggende slagteri eller slagtehus. Såfremt der ved auktionen ikke fremkommer noget rimeligt bud, skal auktionen standses og dyret afhændes efter regler, som fastsættes af landbrugsministeren, jf. § 12.

Stk. 2. Auktionen afholdes af sognefogeden, hvis en sådan findes og ellers af politiet. Auktionerne er gebyr- og afgiftsfri.

Stk. 3. Skønner sognefogeden eller politiet - at det optagne dyr er af så ringe værdi, at udgifterne til bekendtgørelse om dyrets optagelse og afhændelse overstiger salgsværdien, bliver dyret uden forudgående bekendtgørelse og auktion optagerens ejendom.

§ 10. Af det ved afhændelse i henhold til § 9, stk.1, indkomne beløb afholdes forlods de med bekendtgørelserne og salget forbundne udgifter. Derefter fyldestgøres optagerens krav i henhold til §§ 7 og 8 samt hans erstatningskrav, for så vidt dets størrelse er fastslået.

Stk. 2. Eventuelt overskud tilfalder statskassen, medmindre den dertil berettigede inden 3 måneder efter bortsalget kræver beløbet udbetalt. Fører optageren sag om erstatning for skade, som dyret har forvoldt under ophold på optagerens grund, bevarer han dog retten til at få dækning af beløbet indtil 1 måned efter, at der er afsagt endelig dom.

Stk. 3. Såfremt det indkomne beløb ikke dækker optagerens ovennævnte fordringer, kan optageren kræve det udækkede beløb betalt af dyrets tidligere besidder.

§ 11. De i henhold til § 5 optagne dyr kan, hvis optageren ikke har rimelig mulighed for at have dem i pleje, afleveres til vedkommende sognefoged, hvis en sådan findes og ellers til politiet, der i så fald er pligtig at varetage de optageren ifølge nærværende kapitel påhvilende pligter og overtager de ham tillagte rettigheder, dog således at de i § 7 omhandlede optagelsespenge tilfalder optageren, for så vidt de kan erholdes fra dyrets besidder eller dækkes ved afhændelse.

Stk. 2. I øvrigt vil med hensyn til de heromhandlede dyr de i §§ 9 og 10 fastsatte regler være at iagttage, dog således at den sognefogeden eller politiet i henhold til § 8 tilkommende godtgørelse for foder og pasning forlods vil være at dække af det ved afhændelsen indkomne beløb.

§ 12. Landbrugsministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser om optagne dyrs afhændelse, herunder fastsætte særlige salgsmåder for dyr, som ikke kan ventes at indbringe deres fulde værdi ved de i § 9 nævnte salgsmåder.

Kapitel IV

Ufredsbøder, uvane husdyr m.v.

§ 13. Når husdyr, som uden hjemmel færdes løse på fremmed grund, forgæves er søgt optaget, kan besidderen straffes med bøde for ufred.

§ 14. Uvane husdyr, løsslupne pelsdyr, tamkaniner og fjerkræ, omstrejvende hunde og katte har den optagelsesberettigede ret til på hensigtsmæssig måde at fjerne fra sin grund og er ikke pligtig at yde erstatning, såfremt dyret derved kommer til skade eller omkommer. Den, der var besidder af dyret, kan fordre det beskadigede eller dræbte dyr udleveret mod betaling af erstatning for voldt skade. For dræbte eller beskadigede dyr skal der ikke betales optagelsespenge eller ufredsbøder.

Stk. 2. Nedskydning eller anden direkte på drab af dyret sigtende fremgangsmåde må dog kun anvendes, når dyrets besidder i forvejen indenfor det sidste år er advaret. Er besidderen ukendt, kan advarsel indeholdende en kort beskrivelse af det pågældende dyr ske gennem et på egnen udbredt dagblad. Advarsel er dog uforholdsmæssig, når dyret angriber andre husdyr eller frembyder nærliggende fare for person eller ejendom.

Stk. 3. Med hensyn til dræbte eller beskadigede dyr vil i øvrigt de i §§ 6, 8, 9 og 10 fastsatte bestemmelser vedrørende optagne dyr være at iagttage i den udstrækning, de er anvendelige.

Kapitel V

Tøjring og græsning m.v.

§ 15. Husdyr må ikke græsse eller tøjres på de offentlige veje hørende arealer eller tøjres så nær herved, at de kan nå ind derpå. Dog kan vedkommende sogneråd med politidirektørens samtykke tillade græsning med køer eller geder på arealer henhørende til lidet befærdede kommunale bivej.

Stk. 2. På marker, der grænser til offentlige veje, må tyre over 1½ år og uvane kreaturer kun græsse, såfremt de er forsvarligt tøjret eller marken frahegnet vejen på betryggende måde.

Stk. 3. Tilsvarende bestemmelser kan i politivedtægten fastsættes for private veje, der er åbne for almindelig færdsel.

Stk. 4. Overtrædelse af de i stk. 1 og 2 fastsatte bestemmelser straffes med bøde.

§ 16. Den, som uden hjemmel tøjrer eller driver husdyr ind på fremmed grund eller skaffer dem adgang hertil ved at åbne led eller andet lukke, eller som tøjrer dem så nær ved naboens grund, at de kan nå ind på denne, straffes med bøde.

Stk. 2. Den, som uden hjemmel driver fremmede husdyr ind på sin grund, straffes med bøde.

Stk. 3. Med bøde eller hæfte straffes den, som uberettiget med forsæt løser anden mands tøjrede husdyr eller åbner bur, fold eller lukket mark, således at dyrene kan komme ud heraf.

Kapitel VI

Færdsel på fremmed grund

§ 17. Den, som uden ejerens tilladelse eller anden hjemmel færdes på anden mands grund eller som færdes ad en privat vej, hvor det ved færdselstavle eller andet lovligt opslag er tilkendegivet, at færdsel eller færdsel af den pågældende art er forbudt, straffes med bøde.

Kapitel VII

Vurderingsforretningerne

§ 18. Ønsker nogen at fremsætte erstatningskrav i henhold til § 3, stk. 1, skal han inden 3 dage, efter at skaden er blevet ham bekendt, begære den vurderet af de i § 21 nævnte vurderingsmænd.

Stk. 2. Begæringen rettes til formanden for vurderingsmændene, der samtidig så vidt muligt skal underrettes om navn og bopæl på besidderen af de dyr, der har forårsaget skaden.

Stk. 3. Undlader skadelidte at lade skaden vurdere som fastsat i stk. 1 og 2 uden med dyrets besidder at have truffet overenskomst om erstatningens størrelse eller om dens fastsættelse på anden måde, bortfalder ethvert krav mod dyrets besidder på erstatning for de i § 3, stk. 1, omhandlede skader. Dette gælder dog ikke, såfremt det ved dom fastslås, at skaden er voldt i ond hensigt eller ved grov hensynsløshed.

§ 19. Når skaden er vurderet og det findes godtgjort, hvem der var det skadevoldende dyrs besidder, afgør vurderingsmændene ansvarsspørgsmålet ved en kendelse, der tillige fastsætter, hvorledes der vil være at forholde med hensyn til omkostningerne ved vurderingsforretningen.

Stk. 2. Findes det ikke godtgjort, hvem der var det skadevoldende dyrs besidder, vurderes skaden, og skadelidte kan, såfremt dyret afhændes i henhold til § 9, kræve sit erstatningskrav fyldestgjort i overensstemmelse med reglerne i § 10, stk. 1.

§ 20. Vurderingsmændenes afgørelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

§ 21. For hver kommune beskikkes 3 vurderingsmænd til at vurdere de i henhold til § 18 anmeldte skader. Kommunalbestyrelsen kan dog i større kommuner bestemme, at kommunen deles i flere vurderingsdistrikter.

Stk. 2. Vurderingsmændene beskikkes af kommunalbestyrelsen, der tillige bestemmer, hvem der skal fungere som formand.

Stk. 3. Vurderingsmændene er forpligtet til også at udføre vurderinger i nærliggende kommuner eller distrikter, når de der beskikkede vurderingsmænd har lovligt forfald, og det kræves af vedkommende vurderingsformand.

Stk. 4. I stedet for at beskikke de i stk. 1 nævnte vurderingsmænd kan kommunalbestyrelsen bestemme, at de vurderingsmændene tillagte forretninger skal overdrages medlemmerne af det i henhold til lov nr. 259 af 27. maj 1950 om hegn nedsatte hegnsyn.

§ 22. Vurderingsmændene beskikkes for perioder, der falder sammen med valgperioderne for kommunalbestyrelserne.

Stk. 2. Ingen, der har opnået en alder af 70 år, kan beskikkes til vurderingsmand. Ingen, der har opnået en alder af 60 år, er forpligtet til at modtage beskikkelse som vurderingsmand. Den, der har fungeret som vurderingsmand i en periode, er ikke forpligtet til at modtage beskikkelse før efter udløbet af en ny periode. Om i øvrigt nogen har gyldig grund til at begære sig fritaget for hvervet, afgøres af kommunalbestyrelsen, hvis afgørelse kan indbringes for Landbrugsministeriet.

§ 23. Den en vurderingsmand meddelte beskikkelse kan tilbagekaldes af kommunalbestyrelsen, hvis afgørelse kan indbringes for Landbrugsministeriet.

§ 24. Ingen må deltage som vurderingsmand i en vurderingsforretning, når han

- 1) selv er part i sagen eller personlig interesseret i dens udfald,
- 2) er beslægtet eller besvogret med nogen af parterne i op- eller nedstigende linie, eller i sidelinien så nær som søskendebørn eller er en af parternes ægtefælle, værge, adoptiv- eller plejefader eller - moder, adoptiv- eller plejebarn,
- 3) i henhold til § 23 har indbragt spørgsmålet om tilbagekaldelse af den ham givne beskikkelse for Landbrugsministeriet og dettes afgørelse endnu ikke foreligger.

§ 25. Såfremt en indsigelse mod en vurderingsmands habilitet ikke medfører, at han viger sit sæde, kan spørgsmålet herom indbringes for civildommeren i den pågældende retskreds, hvis afgørelse er endelig.

Stk. 2. Når det straks forlanges, kan i den anledning en kort udsættelse af sagen tilstås.

§ 26. Vurderingsforretningen, der vil være at afholde snarest muligt, efter at begæring herom er fremsat, foretages af formanden og en af denne tilkaldt vurderingsmand. Dog kan formanden, når han under hensyn til skadens omfang eller art finder det påkrævet, bestemme, at alle tre vurderingsmænd skal deltage i forretningen. I ganske særlige tilfælde kan vurderingsformanden tilkalde sagkyndig bistand. Vurderingsmændene fastsætter det den sagkyndige tilkommende vederlag, der henregnes til sagens omkostninger.

Stk. 2. Til vurderingsforretningen indkaldes skadelidte samt så vidt muligt besidderen af de dyr, der har forårsaget skaden.

Stk. 3. I tilfælde af stemmelighed mellem vurderingsmændene er formandens stemme afgørende.

Stk. 4. Viser det sig under vurderingsforretningen, at dyrene har forvoldt nogen af de indkaldte skade, som ikke omfattes af bestemmelsen i § 3, stk. 1, søger vurderingsmændene også at opnå forlig om erstatningen herfor. Kan forlig ikke opnås, affatter vurderingsmændene en beskrivelse af skadens art og omfang, men henviser i øvrigt skadelidte til at gøre sit erstatningskrav gældende ved domstolene.

Stk. 5. Udsættelse af vurderingsforretningen kan indrømmes, når en af parterne ønsker det og vurderingsmændene finder, at vurderingen med større sikkerhed kan foretages på et senere tidspunkt. Er der voldt skade på husdyr, vil disses værdi før skaden dog være at fastsætte allerede på det første møde.

§ 27. Vurderingsforretningerne indføres i en for kommunens regning anskaffet og af kommunalbestyrelsen autoriseret protokol, der opbevares af vurderingsformanden.

Stk. 2. Protokollen underskrives efter hver forretnings afslutning af vurderingsmændene og, hvis forlig opnås, tillige af parterne.

§ 28. For afholdelse af vurderingsforretning tilkommer der hver af de i forretningen deltagende vurderingsmænd et vederlag af 10 kr., formanden dog 15 kr. Skadelidte er pligtig forskudsvis at udrede disse vederlag.

Stk. 2. Udskrift af vurderingsprotokollen meddeles af formanden mod et vederlag af 2 kr. pr. påbegyndt folieark. Udskrifterne skal være afsendt senest 3 dage efter, at de er bestilt; vederlaget kan kræves betalt forud.

Stk. 3. De i stk. 1 og 2 fastsatte vederlag kan til enhver tid ændres af landbrugsministeren. ¹⁾

§ 29. De af kommunalbestyrelsen i Københavns Kommune truffne afgørelser kan ikke indbringes for højere myndighed.

§ 30. Protokoller, begæringer, udskrifter og andre udfærdigelser angående vurderingsmændenes forretninger er stempelfri.

Kapitel VIII

Lovens ikrafttræden m.m.

§ 31. Den i § 7, stk. 4, omhandlede forseelse er undergivet privat påtale.

Stk. 2. Overtrædelse af de i §§ 13, 16 og 17 fastsatte bestemmelser påtales kun efter den forurettedes begæring. Dog kan offentlig påtale finde sted også uden sådan begæring i de i § 13 og § 16, stk. 3, omhandlede tilfælde, når almene hensyn kræver det.

Stk. 3. De i § 15 omhandlede forseelser er undergivet offentlig påtale.

§ 32. Landbrugsministeren træffer de nærmere bestemmelser vedrørende lovens gennemførelse.

§ 33. Denne lov gælder ikke for Færøerne.

Stk. 2. Loven træder i kraft den 1. juli 1953. ²⁾ Fra samme tidspunkt ophæves § 18, stk. 1, 1. pkt, i lov af 29. marts 1867 angående sandflugtens dæmpning m.v. og lov nr. 53 af 25. marts 1872 om mark- og vejfred.

Stk. 3. (Overgangsbestemmelser udeladt.)

Lov nr. 1082 af 20. december 1995 indeholder følgende bestemmelse om ikrafttræden:

§ 14. Loven træder for Danmark og Grønland i kraft den 1. januar 1996. ³⁾ Justitsministeren fastsætter tidspunktet for lovens ikrafttræden for Færøerne.

Lov nr. 232 af 2. april 1997 indeholder følgende bestemmelse om ikrafttræden:

§ 14. Loven træder i kraft den 1. januar 1998. ⁴⁾

Lov nr. 431 af 6. juni 2005 indeholder følgende bestemmelse om ikrafttræden:

§ 85. Loven træder i kraft den 1. november 2005. ⁵⁾

Lov nr. 536 af 24. juni 2005 indeholder følgende bestemmelse om ikrafttræden:

§ 8. Loven træder i kraft den 1. januar 2007.⁶⁾

Lov nr. 538 af 8. juni 2006 indeholder følgende bestemmelse om ikrafttræden:

§ 105. Loven træder i kraft den 1. januar 2007.⁷⁾

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, den 19. januar 2007

Hans Christian Schmidt

/Peter Lund Andersen

Officielle noter

¹⁾ Vederlagene er senest ændret ved bekendtgørelse nr. 1079 af 11. december 1996.

²⁾ Denne bekendtgørelse gengiver ikrafttrædelsesbestemmelserne i lov nr. 1082 af 20. december 1995, lov nr. 232 af 2. april 1997, lov nr. 431 af 6. juni 2005, lov nr. 536 af 24. juni 2005 og lov nr. 537 af 8. juni 2006. De bemærkninger om ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser for de tidligere vedtagne ændringer af loven, der fremgår af lov bekendtgørelse nr. 818 af 11. december 1987, er ikke gengivet i denne bekendtgørelse.

³⁾ Lovændringen vedrører § 20, stk. 4.

⁴⁾ Lovændringen vedrører § 29.

⁵⁾ Lovændringen vedrører § 6 og § 7, stk. 3.

⁶⁾ Lovændringen vedrører § 21, stk. 1.

⁷⁾ Lovændringen vedrører § 15, stk. 1, § 19, stk. 1, 2. pkt. og § 20.